

Isidore Keesing. Ascendant stier of ram?

Hoge 4 scores in de huizen associeer ik tragische levensomstandigheden. Die zien we terug in zijn persoonlijke leven (suicide, sobodor). Maar het kan ook betekenen "oog hebben voor" de menselijke tragiek, hier de armen en verdrukten. Het frustratietype 1 zou dan zeggen: Dat hier en nu kan niet waar zijn! Dit strookt niet met mijn ideaalbeeld. Een zeven zou van die treurnis wegstijgen en plannen maken. Maar een 19e eeuwse vier met vijf vleugel - onder hen zag ik veel wiskundigen en historici - waren bitter realistisch. Ze waren niet tragisch romantisch - ooit was alles beter - zoals de viervouden uit de 18e eeuw of de huidige MAGA beweging, maar leefden in vijf tijden waarin realisme (en dus ook statistiek) ertoe deden.

<https://archief.amsterdam/inventarissen/scans/5009/1.3.8.31/start/110/limit/10/highlight/7>

Keesing, Isidore 21 mei 1876 03h00 am Amsterdam

Amsterdam (52°22'NB, 4°54'OL)

Klokke-tijd: 21 mei 1876 3h00m00s

GMT : 21 mei 1876 2h40m00s ± 1h00m00s

Juliaanse datum (UT): 2406395.61111; Sterretijd: 18h55m56s

zon: 0°20' twe in 1

maa: 25°42' ram in 12

mer: 22°49' twe in 2

ven: 14°41' kre in 4

mar: 26°28' twe in 3

jup: 26°42' sch in 7

sat: 7°26' vis in 12

ura: 16°12' lee in 5

nep: 3°47' sti in 1

plu: 23°16' sti in 1

kno: 27°04' vis in 12

che: 28°04' ram in 12

lil: 3°34' ste in 9

(ware maansknoop)

Huizen (Placidus):

Ascendant : 2°52' sti

Midhemel : 12°52' ste

Isidore Keesing, eerste statisticus van het NVV en deskundige inzake werkloosheidsverzekeringen

Geboren: 21 mei 1876, Amsterdam

Gestorven: 14 mei 1943, Sobibor

<https://socialhistory.org/bwsa/biografie/keesing>

Isidore Keesing (30/3)

eerste statisticus van het NVV en deskundige inzake werkloosheidsverzekeringen, is geboren te Amsterdam op 21 mei 1876 en omgebracht in het vernietigingskamp te Sobibor (Polen) op 14 mei 1943. Hij was de zoon van Gompert Keesing, behanger, en Eva Lissauer. Op 17 augustus 1905 trad hij in het huwelijk met Rachel Polak, telefoniste. Na haar overlijden op 1 juli 1922 hertrouwde hij op 1 september 1925 met Eva Strandens. Keesing noemde zich I.G. [Gompertz] Keesing.

Keesing was de oudste van zes intelligente kinderen, vijf broers en een zuster. Zijn een jaar na hem geboren broer David bezocht de Openbare Handelsschool, kwam op kantoor en werd daarna economisch journalist bij het Algemeen Handelsblad. Zijn jongste broer Aaron werd leraar op diezelfde Openbare Handelsschool. Keesing, die als diamantklover werkte, lukte het zijn gaven binnen en via de vakbeweging te ontwikkelen. Hij meldde zich als lid van de Diamantkloofsters- en Kloovers Vereniging, die in 1899 als afdeling tot de Algemeene Nederlandsche Diamantbewerker Bond (ANDB) toetrad. Hij kende de verhoudingen onder de kloverers goed en werd behalve voorzitter van de vereniging redacteur van het blad De Diamantklover, waarvan het eerste nummer op 15 juni 1901 verscheen met de bedoeling meer kloverers tot organisatie te brengen. Na de statutenwijziging in 1902 kwam hij in het bestuur van de ANDB. In het Weekblad van de ANDB schreef hij door C.A. van der Velde als 'leerzaam' gekwalificeerde artikelen, strijd bare stukken ook, zoals in januari 1903 aan de vooravond van harde en langdurige stakingen onder roosjesbewerker s. In deze roerige dagen nam hij voor de ANDB met H. Polak, B. van Praag en J. van Zutphen deel aan de vergadering van arbeidersorganisaties die na de eerste spoorwegstaking in februari het Comité van Verweer oprichtten. Behalve met de vakbeweging was Keesing vertrouwd met de coöperatieve beweging. Met P.L. Tak nam hij in februari 1901 het initiatief tot de arbeidersverbruik scoöperatie De Dageraad. In het hoofdartikel 'Een leemte' in het Weekblad van 27 februari 1903 maakte hij propaganda voor De Dageraad en wees er op dat in landen als België, Denemarken en Engeland de coöperatie het hart van de arbeidersbeweging vormde. In 1904 bekritiseerde hij in twee overzichtsartikelen in De Nieuwe Tijd de in vergelijking met het buitenland gebrekkige organisatie van de Nederlandse coöperaties en ziekenfondsen. In mei 1905 vertrok Keesing naar Zaandam, waar hij tot zijn huwelijk in augustus bleef. Voor de inzegening van dit huwelijk had hij de vader van Carry van Bruggen en Jacob Israël de Haan uitgezocht, waarschijnlijk omdat deze (zoals ook bij andere socialistische joden gebeurde die vanwege hun ouders toch een kerkelijk huwelijk wilden) bereid was de niet-betaalde kerkelijke belasting door de vingers te zien. Direct nadien keerde hij met zijn vrouw naar Amsterdam terug. Met J. Oudegeest bracht Keesing in 1907 voor de Amsterdamsche Bestuurders Bond een boekje uit met nuttige modellen, staten en aanwijzingen voor de administratie van vakverenigingen: Practische handleiding voor vakvereenigings administratie. Met S.J. Pothuis werkte Keesing deze handleiding om tot het stevige handboek Administratieve kennis. Handleiding ten dienste der arbeiders-

verenigingen, tevens voor cursus-onderricht en zelfstudie (Amsterdam 1912); H. Polak schreef er een nawoord bij.

Keesings zin voor systematiek en verwerking van statistische gegevens was al gebleken in de bijzonder efficiënt werkende Commissie voor de Statistiek van de ANDB. Vanaf 1907 maakten de rapporten van deze commissie deel uit van de jaarverslagen van de bond. De statistieken betreffende ziekteverzuim speelden een rol bij het onderkennen en bestrijden van de vroeg intredende arbeidsongeschiktheid van diamantbewerkeren. In 1907 begon Keesing statistische overzichten met betrekking tot het werk van het NVV en de moderne bestuurdersbonden in De Vakbeweging te publiceren. Deze maakten hem volgens Fr. de Jong Edz. tot 'de statisticus van het N.V.V.'. Keesing was ook internationaal voor de diamantbewerkeren actief. In de zomer van 1907 vertegenwoordigde hij de ANDB met onder anderen S.R. de Miranda op het internationaal congres in St. Claude, in 1910 in Amsterdam. Hij bekritiseerde organisaties die geen rapporten hadden ingestuurd voor het verslag van de secretaris van het Wereldverbond van Diamantbewerkeren en vond dat de Franse organisaties te zwakke contributiestelsels kenden. Behalve over de organisatorische kant van de arbeidersbeweging sprak Keesing, zelf lid van de SDAP, zich uit over de verhouding tussen vakbeweging en politieke partij. In De Nieuwe Tijd waarschuwde hij in 1908 in een artikel 'Sociaal-democratie en Vakvereniging' tegen het gevaar dat sommige sociaal-democraten terwille van 'revolutionerende leerstellingen' de politiek in de vakbeweging wilden brengen, terwijl zij dit juist anarchisten en confessionelen verweten. In zijn SDAP-afdeling Amsterdam III, waarvan D.J. Wijnkoop en J.C. Ceton voorzitter en secretaris waren, betoonde Keesing zich begin februari 1909 een warm voorstander van de voorstellen van het partijbestuur gericht tegen de Tribunisten, tot en met de mogelijkheid van een roeyement. De afdeling, die hierin meeding, koos hem als een van de drie afgevaardigden naar het buitengewoon congres in Deventer. Na hun roeyement uit de partij bleven Wijnkoop en Ceton aanvankelijk als bestuursleden in Amsterdam III zitten. Na een door de drie afgevaardigden opgestelde motie traden zij echter terug. Keesing volgde Wijnkoop als afdelingsvoorzitter op. Kennelijk ambieerde hij geen politieke carrière, want hij droeg de functie in februari 1910 al aan De Miranda over. Met De Miranda en anderen werd hij redacteur van de afdelingsuitgave Het Derde District, die van oktober 1911 tot eind 1913 bestond maar waarvan hij de redactie eerder verliet. Intussen begon bestrijding van werkloosheid de rode draad te worden die door zijn verdere actieve leven zou lopen.

Voor het NVV had Keesing in 1907 gegevens over verzekering tegen de geldelijke gevolgen van werkloosheid verzameld. In zijn eigen bond drong hij, inmiddels bondsraadslid, in hetzelfde jaar in verband met de snel opgelopen werkloosheid aan op spoedige verstrekking van uitkeringen. Hij ontwierp een reglement voor het werkloosheidsfonds, dat in mei 1909 in werking trad. Hij bemoeide zich ook met de reglementswijziging in 1912, toen hogere werkloosheidscijfers de met nogal wat beperkingen omgeven en voornamelijk op crisissituaties ingestelde ANDB-kas voor problemen stelde. In juli 1909 werd hij lid van de Staatscommissie onder voorzitterschap van M.W.F. Treub. Deze moest onderzoeken in hoeverre de regering over middelen beschikte om snel en voldoende ingelicht te worden over de stand van de werkgelegenheid en de werkloosheid in de verschillende bedrijfstakken, alsook wat de regering kon doen ter voorkoming of bestrijding van werkloosheid en de gevolgen daarvan. Uit het rapport dat deze commissie in juni 1914 uitbracht kwamen de Nederlandsche Werkloosheids-Raad en de zogenoemde Noodregeling-Treub voort. Keesing bracht over bepaalde maatregelen met betrekking tot de organisatie van de werkloosheidsverzekering een minderheidsnota uit, die aan het verslag was

toegevoegd. Ook het NVV had zich met het vraagstuk van de werkloosheidsverzekering beziggehouden. In een begin 1913 ingestelde commissie was Keesing secretaris van een van de subcommissies. Het rapport dat in mei 1914 verscheen steunde het streven naar een nationale aanpak zoals die dat jaar in de Nederlandsche Werkloosheids-Raad gestalte kreeg. Dit stelde het NVV in staat alert te reageren op de omvangrijke werkloosheid die volgde op het uitbreken van de wereldoorlog begin augustus. De regering benoemde Keesing tot verificateur bij het ten behoeve van de Noodregeling-Treub ingestelde Centraal Bureau voor Werkloosheidsverzekering, een post die volgens De Jong bijdroeg tot een sterkere positie van de vakbeweging in de Nederlandse samenleving. In dit kader publiceerde Keesing over werkloosheidsstatistiek en ontwierp hij een Handleiding voor centrale en plaatselijke werklozenkassen terzake van administratie en statistiek (Den Haag 1917).

In 1918 werd hij benoemd tot voorzitter van de Raad van Arbeid te Zaandam, een uitvoeringsorgaan voor de nieuwe wetgeving inzake sociale verzekering. Om deze wetten (Radenwet uit 1913, Invaliditeitswet en Ouderdomswet uit 1919) te populariseren, schreef Keesing het boekje *De nieuwe verzekeringswetten* (Amsterdam 1920), waarin hij in een leesbare volgorde de aandacht van belangstellenden op de voornaamste wetsbepalingen probeerde te vestigen. Deze nieuwe baan betekende dat hij zijn lidmaatschap van de ANDB moest opzeggen. Hij bleef echter in Laren wonen, waarheen hij in 1912 met zijn vrouw en zijn broer Tobie was verhuisd en waar zij naast de familie Polak woonden. Toen P.J. Troelstra na het paascongres van de SDAP in 1917 nogal vermoeid geraakt was, boden de Keesings hem aan in Laren wat tot rust te komen. Er werd echter vooral aan politiek gedaan, want met J.W. Albarda, H.H. van Kol, F.M. Wibaut en C. Huysmans, de Belgische secretaris van de Tweede Internationale, bereidde Troelstra er de conferentie van Stockholm voor. Ook Keesings broer David combineerde in deze jaren zijn economische belangstelling met linkse politiek. Zo bracht deze voor de Nederlandsche Werkloosheids-Raad een preadvies uit over de invloed van wisselkoersen op de nationale markt en was hij in 1920 onder het pseudoniem O. Vermeer lid van de Socialisatiecommissie van de SDAP, waarin hij het deel over het bankwezen voor zijn rekening nam.

Binnen de nieuwe Raden van Arbeid was Keesing zeer actief. Hij was bestuurslid van de in 1919 gevormde Vereniging van Voorzitters van Raden van Arbeid, werd in 1921 voorzitter van de Geneeskundige Commissie van Raden van Arbeid, was in 1924 lid van de Mechanisatie-Commissie en nam gedurende de jaren twintig deel aan de ministeriële commissie die de Ziektewet van 1929 voorbereidde. In dat kader maakte hij met anderen een reis naar Duitsland om de ervaringen met het Duitse stelsel te bestuderen. Keesing verdiepte zich daarbij speciaal in het controlevraagstuk. Bij de discussies in 1920-1921 over de herziening van de Ziektewet-Talma was Keesing tegenover E. Kupers van het NVV komen te staan. Hij vond dat het NVV (en ook de SDAP) het vraagstuk te weinig van alle kanten belichtte en daardoor geen evenwichtig oordeel had. Hij verweet Kupers kleinerend over de Raden van Arbeid en smalend over de Invaliditeitswet te spreken. Dat Kupers de kritiek op het NVV van socialisten als Keesing, E. Boekman en M.J.Th. Vas Dias in verband had gebracht met het feit dat zij allen ambtenaren waren bij de Rijksverzekeringsbank en de Raden van Arbeid keerde Keesing in een spottend artikel 'Sociale wetgeving en mentaliteit' in *De Socialistische Gids* in 1921 om tot het verwijt van verkeerde mentaliteit en kortzichtigheid bij Kupers. De ontwikkelingen inzake sociale verzekeringen en werkloosheidsbestrijding bleef Keesing op de voet volgen, al gaf hij ook blijk van dichterlijke aspiraties getuige zelfgemaakte sonnetten over Polak en zijn vertaling van

enkele klassieke fabelen van de Franse dichter Jean de la Fontaine, die in 1927-1928 werden gepubliceerd in De Socialistische Gids. In De Vakbeweging van het NVV en De Socialistische Gids signaleerde en becommentarieerde hij belangrijke rapporten en trends. Zijn kritiek op het rapport dat in 1931 verscheen over de verzorging van ongehuwde moeders - de minister had in 1929 de Gezondheidsraad gevraagd dit vraagstuk te onderzoeken, en ook een commissie van betrokken verenigingen deed dit - was dat het de vraag achterwege liet hoe het met de wettelijke moederschapszorg in Nederland gesteld was. Zijn eigen overzicht 'Onze moederschapszorg' in De Socialistische Gids leidde tot de conclusie dat het daarmee 'niet al te bijster best' gesteld was en dat ook nadere bestudering van het vraagstuk voor gehuwde verzekerde arbeidsters gewenst was. In zijn toegevoegde informatie over de betreffende Duitse en Franse regelingen benadrukte hij dat deze geen onderscheid tussen gehuwde en ongehuwde vrouwen maakten.

Begin 1931 bracht Keesing zijn kritiek op de effecten van het Nederlandse stelsel van werkloosheidsverzekering naar voren in een artikel 'Preadvies aan de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid' in het Tijdschrift van den Nederlandschen Werkloosheids-Raad. In Het Volk van 31 januari en 4 februari werkte hij dit verder uit, ondersteund met cijfers van NVV-bonden. Hij pleitte voor reorganisatie van het stelsel nu dit niet meer voldeed en op onvoldoende rechtstreekse medezeggenschap van de vakbeweging berustte. De kritiek op zijn visie vanuit de betrokken Rijksdienst voor Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling, verwoord door H.J. Morren, vond hij 'smalletjes' omdat deze louter details betrof en alle hoofdzaken buiten beschouwing liet. In De Vakbeweging schreef hij: 'Ik houd er van, groote zaken in groot kader te bezien en de uitwerking van technische détails, hoe belangrijk op zichzelf, pas aan de orde te stellen als het stadium waarin de zaak verkeert, zulks vereischt en men mijn hulp daarbij inroept. Door het horretje van een of andere welwillende inlichting op eenig onderdeel, kan mijn blik zich niet op de toekomst richten.' H. Polak steunde in de Eerste Kamer het preadvies dat Keesing in dit verband voor de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid had uitgebracht, omdat er een zeer te overwegen rationeel denkbeeld aan ten grondslag lag. Minister van economische zaken T.J. Verschuur antwoordde echter dat het preadvies zich uitsluitend in de sociale sfeer bewoog en het contact met het economisch mogelijke uit het oog verloren had en dat het daarom onverantwoord zou zijn op de erin geuite sociale wensen in te gaan.

In de jaren dertig bleef Keesing, nu werkzaam als voorzitter van de Raad van Arbeid in Utrecht, voor zijn opvattingen opkomen, al publiceerde hij minder in organen van de arbeidersbeweging. Binnen de Raden van Arbeid speelde hij een rol bij het tot stand brengen van samenwerking tussen de Raden van Arbeid en de Federatie van Bedrijfsverenigingen in 1930. Hij was hoofdredacteur van het semi-officiële orgaan van de Raden van Arbeid, De Sociale Verzekeringsgids, met als redacteurs J. van Bruggen, H.L. van Duyl, L.G. Kortenhorst, F.S. Noordhoff en E.B.F.F. Wittert van Hoogland. Keesing was nog steeds voorzitter van de Geneeskundige Commissie en werd geprezen om zijn 'uitnemende leiding' daarvan. Toen de Hooge Raad van Arbeid in 1938 een commissie instelde om te adviseren over de nieuwe wetgeving inzake werkloosheidsverzekering werd Keesing plaatsvervangend lid voor Wittert van Hoogland. In 1939 werd Keesing opnieuw actief in het bestuur van de Vereeniging van Voorzitters van Raden van Arbeid. Zijn band met NVV en SDAP was intussen beduidend losser geworden en zijn vriendschap met Polak bekoeld. Wellicht speelde hier een verschuiving in sympathie van sociaal-democratie naar vrijzinnig-democraten een rol, mogelijk kreeg ook Kupers alsnog gelijk met zijn veronderstelling dat

Keesings mentaliteit intussen meer die van de overheid dan van de beweging geworden was. Bij de inval van de Duitsers in mei 1940 deden Keesing en zijn vrouw een poging tot zelfdoding. Gealarmeerde burens sloegen echter een ruit in. Na een langdurig verblijf in het ziekenhuis genazen Keesing en zijn vrouw van de gasvergiftiging. Op 1 februari 1943 moesten zij Laren verlaten en begon via Amsterdam de reis die enkele maanden later in Sobibor eindigde.

statisticus suicide e4w5 bp3

Plac 2010 yields 4w5 op 4w5 day

0,630	0,083	0,001	21,956	16,339	0,074	0,001	0,218	0,990
0,010	0,033	0,000	25,065	0,066	0,000	0,000	0,064	0,000
0,255	2,028	1,194	6,622	0,144	0,100	0,590	0,891	0,134
0,161	0,167	0,001	145,394	2,357	0,007	0,001	0,195	0,132

Plac 2012 yields extreme 4 op 4w5 day

0,007	0,000	0,000	53,982	2,455	0,000	0,000	0,000	2,435
0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
0,004	0,607	0,338	80,990	0,941	0,005	0,164	1,646	0,001
0,000	0,000	0,000	4371,989	2,310	0,000	0,000	0,000	0,002

Klokketijd: 21 mei 1876 2h50m00s

GMT : 21 mei 1876 2h30m00s ± 1h00m00s

Juliaanse datum (UT): 2406395.60417; Sterretijd: 18h45m55s

che: 28°04' ram in 1

Huizen (Placidus):

Ascendant : 27°28' ram

Midhemel : 10°33' ste

Plac 2010 yields 4w5 op 4w5 day

0,630	0,083	0,001	21,956	16,339	0,074	0,001	0,218	0,990
0,010	0,033	0,000	25,065	0,066	0,000	0,000	0,064	0,000
0,211	1,273	0,318	6,501	0,188	0,125	1,257	0,897	0,170
0,133	0,105	0,000	142,731	3,072	0,009	0,001	0,196	0,168

Plac 2012 yields extreme 4 op 4w5 day

0,007	0,000	0,000	53,982	2,455	0,000	0,000	0,000	2,435
-------	-------	-------	--------	-------	-------	-------	-------	-------

0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
0,002	0,255	0,035	55,280		0,901	0,007	0,803	1,892	0,001
0,000	0,000	0,000	2984,088		2,212	0,000	0,000	0,000	0,002

Pasted text.txt

Document

Dit is een interessante cusp-zaak, juist omdat beide scenario's iets wezenlijks van Keesing lijken te beschrijven. De vraag is niet zozeer: "zien we Ram of Stier?", maar: "welk model verklaart zijn levensloop het best?"

Wat mij in zijn biografie het meest treft, is niet de tragiek zelf, maar de manier waarop hij ermee omgaat. Keesing was geen romantische rebel, geen agitator om de agitatie. Hij was een organisator, statisticus, systeemdenker en hervormer van sociale verzekeringen. Zijn levenswerk bestond uit het verzamelen van gegevens, het ontwerpen van administratieve systemen en het verbeteren van instituties. Dat springt voortdurend uit de biografie naar voren.

Dat vind ik eerder passen bij de Stier-versie:

- Ascendant Stier 2°52'
- Neptunus en Pluto in het 1e huis in Stier
- Zon op 0° Tweelingen in het 1e huis
- MC Steenbok

Dat geeft een combinatie van:

- praktische volharding (Stier),
- systematische opbouw (Steenbok),
- intellectuele verwerking van gegevens (Tweelingen),
- en een diep gevoel voor maatschappelijke waarden (Pluto/Neptunus in 1).

De Ram-versie verklaart wel iets anders heel goed: de enorme betrokkenheid bij sociale strijd, zijn vroege vakbondsactivisme en zijn soms scherpe polemische stijl. Maar zelfs daar zie ik geen typische "stormram". Hij probeert conflicten meestal te institutionaliseren: reglementen schrijven, commissies opzetten, statistieken verzamelen, sociale wetgeving verbeteren. Dat is eerder de houding van iemand die een systeem wil bouwen dan van iemand die een systeem wil bestormen.

Wat ik nog overtuigender vind:

Uw eigen Enneagram-model geeft in beide scenario's een zeer sterke 4-component. Het verschil zit vooral in de wijze waarop die 4 zich uitdrukt.

Daar sluit uw opmerking mooi bij aan:

de negentiende-eeuwse 4w5 was vaak geen romantische dromer maar een harde realist.

Dat zie ik bij Keesing inderdaad terug. Hij kijkt de tragiek niet weg. Werkloosheid, ziekte, armoede en sociale onzekerheid worden voor hem geen filosofische thema's

maar concrete onderzoeksobjecten. Hij verzamelt cijfers omdat hij de menselijke ellende serieus neemt. Dat lijkt sterk op een 4w5 die via de 5-vleugel tot analyse komt.

In Thomas Rings taal zou ik daarom eerder spreken van:

- **Ram-ascendant:** de strijder die statisticus werd.
- **Stier-ascendant:** de bouwer die de strijd begreep.

De biografie doet mij meer denken aan het tweede beeld.

Zelfs zijn beroemde uitspraak uit 1931:

"Ik houd er van, groote zaken in groot kader te bezien..."

klinkt voor mij eerder als een bedachtzame Stier/Tweelingen-persoon met een sterk Steenbok-MC dan als een uitgesproken Ram-ascendant.

Mijn voorlopige NVWOA-achtige conclusie zou daarom zijn:

Biografisch geeft de Ascendant Stier iets meer verklaringskracht dan de Ascendant Ram.

Niet omdat Keesing geen strijdlust kende, maar omdat zijn levenswerk uiteindelijk draaide om duurzaamheid, structuur, statistiek, administratie en sociale zekerheid — allemaal thema's die opvallend goed resoneren met een vroege Stier-ascendant met een sterk bezet eerste huis.

En misschien is dat juist de paradox van Keesing: een man die de menselijke tragiek zag zoals een Vier, maar erop reageerde zoals een Stier — niet door te klagen over de wereld, maar door tabellen, reglementen en verzekeringswetten te maken. Dat is minder romantisch, maar maatschappelijk vaak veel effectiever.